

Základná škola s materskou školou Rudinská

***Práva dieťaťa uplatňované v
MŠ- Rudinská
v edukačných činnostiach***

Celý projekt vychádza zo zásad Dohovoru o právach dieťaťa. OSN prijíma dokumenty na ochranu práv detí celého sveta. V roku 1959 bola schválená **Deklarácia práv dieťaťa** a v roku 1989 **Dohovor o právach dieťaťa**, ktorý štátom ukladá väčšiu zodpovednosť za ochranu detstva. V roku 1990 k nemu pristúpila aj Slovenská republika.

Práva dieťaťa sú v ňom rozdelené do 4 veľkých kategórií.

1. Práva dieťaťa na prežitie
2. Práva dieťaťa na zdarný vývoj
3. Práva dieťaťa na slobodu názorov a prejavu
4. Práva dieťaťa na slobodu vyznania a náboženstva

Cieľom projektu je:

1. ***Vo výchovno-vzdelávacej činnosti rešpektovať Dohovor o právach dieťaťa. Veku adekvátnou formou oboznamovať deti s ich právami a povinnosťami v zmysle tohto dokumentu s využívaním aktivizujúcich metód. V MŠ využívať primerané piktogramy, symboly a obrázky, ktorých význam je deťom vopred známy.***
2. ***V MŠ u detí prehĺbovať a upevňovať chápanie rozličných kategórií detských práv. Poskytovať deťom príležitosti na vytváranie a prejavovanie hodnotových, názorových, emocionálnych, etických postojov a na sebareprezentovanie sa, sebareflexiu, hodnotenie výkonov spoluhráčov, porovnávanie vlastných a spoluhráčových skúseností, učebných výsledkov, výkonov a úspechov.***

Deklarácia práv dieťaťa

Potreba zabezpečiť dieťaťu osobitnú starostlivosť bola zakotvená už v roku 1924 v **Ženevskej deklarácii práv dieťaťa** a v **Deklarácii práv dieťaťa**, ktorú prijala OSN v roku 1959.

Obsahuje 10 morálnych princípov:

1. **Dieťaťu náležia všetky práva** uvedené v tejto deklarácii. Na tieto práva majú nárok všetky deti bez jedinej výnimky, bez rozdielu rasy, farby, pohlavia, reči, náboženstva, politického alebo sociálneho pôvodu, majetkového alebo iného spoločenského postavenia, či už dieťaťu samého alebo jeho rodiny.
2. **Dieťaťu sa má dostať zvláštnej ochrany** a treba mu zákonmi a inými prostriedkami zabezpečiť, aby sa v slobodných a dôstojných podmienkach zdravým a normálnym spôsobom vyvíjalo telesne, duševne, mravne, duchovne a sociálne. Pri prijímaní zákonov hlavným hľadiskom majú byť najvlastnejšie záujmy dieťaťa.
3. **Dieťa má od narodenia právo na meno a štátnu príslušnosť.**
4. **Dieťaťu s a majú dostať výhody sociálneho zabezpečenia.** Má mať právo dospievať a vyvíjať sa v zdraví, preto treba jemu a jeho matke poskytovať zvláštnu starostlivosť a ochranu vrátane primeranej starostlivosti a ochranu vrátane primeranej starostlivosti pred narodením a po ňom. **Dieťa má mať právo na primeranú výživu, bývanie, zotavenie a zdravotnícke služby.**

5. Telesne, duševne alebo sociálne postihnutému dieťaťu treba poskytnúť zvláštnu opateru, výchovu a starostlivosť, akú vyžaduje jeho konkrétny stav.

6. Plný a harmonický rozvoj osobnosti dieťaťa vyžaduje lásku a porozumenie. Všade, kde je to možné, má vyrastať obklopené starostlivosťou a zodpovednosťou svojich rodičov a vždy v ovzduší lásky a mravnej a hmotnej istoty, s výnimkou mimoriadnych okolností sa dieťa nemá odlúčiť od matky. **Má byť povinnosťou spoločnosti a úradov venovať osobitnú starostlivosť deťom, ktoré nemajú rodinu, a tým, ktorým sa nedostáva primeraných prostriedkov na výživu.** Je žiaduce, aby štát poskytoval finančnú pomoc, alebo inú, na výživu mnohopočetným rodinám.

7. Dieťa má nárok na vzdelanie, ktoré má byť bezplatné, aspoň na základnom stupni. Malo by dostávať vzdelanie, ktoré mu zvýši jeho všeobecnú kultúrnu úroveň a poskytne mu rovnaké možnosti rozvíjať svoje schopnosti a svoje názory a svoj zmysel pre mravnú a spoločenskú myseľ, aby sa mohlo stať užitočným členom spoločnosti.

8. Dieťa má byť za každých okolností medzi prvými, ktorým sa poskytuje pomoc.

9. Dieťa má byť chránené pred všetkými formami zanedbávania, krutosti a využívania. Dieťa sa nesmie zamestnávať pred dovŕšením primeraného, minimálneho veku, v nijakom prípade ho nemožno nútiť, alebo mu dovoliť, aby vykonávalo prácu alebo zamestnanie, ktoré je na úkor jeho zdravia alebo vzdelávania alebo bráni jeho telesnému, duševnému alebo mravnému vývinu.

10. Dieťa treba chrániť pred pôsobením, ktoré môže podceňovať rasovú, náboženskú alebo akúkoľvek inú formu diskriminácie. Dieťa sa má vychovávať ľuďmi, aby si plne uvedomovalo, že má svoje sily a schopnosti venovať služby ostatným ľuďom.

Treba sa zamýšľať nad zaraďovaním práv dieťaťa do edukačných aktivít s deťmi predškolského veku. Vzájomná úcta, láska, tolerancia, ľudskosť sú predpokladmi na polozenie základov uvedomenia si a rešpektovania práv dieťaťa už v predškolskom veku. V predškolskom období je nevyhnutné, aby poznanie dieťaťa prechádzalo od známeho k neznámemu, od konkrétnych javov k abstraktným.

Je nevyhnutné, aby učiteľka realizovala výchovu a vzdelávanie hlavne formou zážitkového učenia, reagovala na záujmy a potreby detí a rešpektovala ich osobnosť.

Stratégie výchovy k právam dieťaťa

Pri výučbe v oblasti ľudských práv je dôležité deti nielen informovať o ich právach, ale prostredníctvom aktivít a rolových hier ich učiť orientovať sa v spleti práv a povinností. Interaktívnymi metódami sa učia tolerancii, rešpektovaniu práv iných. Tu zohrávajú veľkú úlohu moderné, inovatívne metódy (samozrejme spolu s vhodnými organizačnými formami a materiálmi prostriedkami). Sú orientované na deti, na rešpektovanie ich individuality, na ich aktívnu účasť. Ich uplatňovanie lepšie motivuje deti, rozvíja ich iniciatívu, sebavedomie, samostatnosť, uvedomelosť, tvorivosť, ochotu spolupracovať, diskutovať, argumentovať, dávať a prijímať spätnú väzbu, vytvárať si vlastné názory, kritické postoje, nezostávať ľahostajnými a nevšímavými. V materskej škole je pri výučbe ľudských práv dvojnásobne kladený dôraz na školu hrou, na využívaní stratégií založených na aktivitách dieťaťa.

Stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti:

- hranie rolí –inscenačné metódy,
- činnosti vo dvojiciach a v skupinách, diskusia,
- situačné metódy,

- brainstorming – búrka nápadov,
- kladenie otázok (hypotetické, špekulatívne, otázky na povzbudenie a podporu, na vyjadrenie názoru, a preverovanie),
- bzučiaca skupina (konfrontovanie svojich pocitov v dvojici, resp. trojici),
- skupinové učenie,
- zážitkové učenie,
- projektová výučba,
- kooperatívne učenie.

Projekt je zameraný na implementovanie teoretických východísk z oblasti ľudských práv a práv dieťaťa do praxe v materskej škole.

Cieľom projektu je vytvoriť u detí povedomie o ich vlastných právach, v činnostiach poskytnúť informácie o rodine, o svojom ja, o spoločenstve a o spoločnosti prvkami našej kultúry.

PRÁVA DIEŤAŤA V KONCEPCII A AKTIVITÁCH MATERSKEJ ŠKOLY

Špecifické ciele:

1. Ochraňovať záujmy a práva detí predškolského veku tým, že budeme presadzovať dodržiavanie a uplatňovanie Dohovoru o právach dieťaťa:

- Vytvoriť psychohygienické podmienky, ktoré umožnia deťom tešiť sa zo svojho práva na vzdelávanie – klíma školy a atmosféra edukačného procesu .
- Vo všetkých formách výchovy a vzdelávania rešpektovať záujem a individualitu dieťaťa.
- Formou aktívnej spolupráce s rodinou podporovať u detí pocit bezpečia, ochrany a jednotnej výchovy s rodinou.
- Výchovu a vzdelávanie detí realizovať uplatňovaním moderných inovatívnych metód edukácie, uplatňovaním prosociálneho výchovného štýlu.

2. Výchovu a vzdelávanie detí orientovať k poznaniu a uplatňovaniu ich práv a práv iných:

- Osvojiť si vedomosti o právach dieťaťa na elementárnej úrovni primeranej veku – chápať význam práv dieťaťa, rozoznať potreby a prania jednotlivca, chápať zodpovednosť voči sebe a druhým, pochopiť konflikty, ochraňovať životné prostredie.
- Rozvíjať sociálne zručnosti a schopnosti – vyjadriť svoj názor, viesť rozhovor, argumentovať, aktívne počúvať, schopnosť vcítiť sa do pocitov a spôsobu uvažovania iných, rozhodovať o niečom, kooperovať, spolupracovať v tíme, predchádzať konfliktom, riešiť konflikty.
- Stotožňovať sa s hodnotami a postojmi – akceptácia seba a iných, uznávanie rovnosti, akceptovanie inakosti, spolupráca, zodpovednosť, prejavy solidarity.

3. Ceniť si a rešpektovať kultúrno-historické dedičstvo prostredníctvom poznávania ľudových tradícií a folklóru v regióne a aktívnym zapájaním sa do prípravy a realizácie osláv a sviatkov.

- Vzbudiť a rozvíjať záujem o tradičnú ľudovú kultúru, šíriť ľudové tradície a pokračovanie kultúry ľudu.
- Poznávať históriu, zvykoslovie, folklórne bohatstvo, obyčaje svojich predkov.
- Zachovávať hodnoty ľudového umenia prostredníctvom žijúcich nositeľov ľudovej kultúry a remeselnej výroby.
- Formovať osobnosť dieťaťa v duchu národného povedomia a vlastenectva.

4. Utvárať pozitívny vzťah k bezprostrednému i širšiemu spoločenskému a prírodovednému prostrediu, prebúdzat' environmentálne cítenie detí na elementárnej úrovni.

- Poznávať oblasť svojho regiónu, ďalšieho okolia, štátu, objavovať jeho osobitosti, kultúru a krásy.
- Utvárať bohatý emocionálny vzťah k prírode, prejavovať radosť z jej existencie a krás.
- Prebúdzat' environmentálne cítenie a elementárne ochranárske postoje, uvedomiť si význam a hodnotu prírodného prostredia pre človeka a živočíchy.
- Vytvoriť si základnú predstavu aj o iných krajinách, štátoch a ich kultúrnom bohatstve.

NÁMETY NA AKTIVITY

V nasledujúcej časti sú uvedené konkrétne edukačné aktivity, ktorými sa problematika práv dieťaťa realizuje v podmienkach materskej školy. Sú to aktivity overené v práci s deťmi pri plnení cieľov zameraných na oblasť práv dieťaťa. Niektoré sú realizované v dopoludňajších aktivitách, niektoré z nich v priebehu viacerých dní – edukačné projekty a niektoré v spolupráci s rodinou v rámci školských akcií.

Práva dieťaťa v konkrétnych aktivitách

Predpokladom toho, aby bola výchova k ľudským právam a pre ľudské práva v materskej škole úspešná, je dôležitý vhodný výber hier a aktivít a tiež rešpektovanie niektorých zásad pri ich realizácii. Sú to:

- výber konkrétnej hry závisí od odborného rozhodnutia učiteľky, jej uváženia, od toho, aké ciele výchovnej práce si kladie a aké zloženie detí je v skupine;
- učiteľka by mala dobre poznať deti, ich osobnosť, aby hry správne vybrala, zaradila do výchovného programu a dôsledne realizovala;
- učiteľka by mala pozorne sledovať priebeh každej hry a to, ako ju deti prežívajú;
- učiteľka by mala sledovať najmä tie deti, ktoré sa k hre nestavajú pozitívne, napríklad deti hyperaktívne, nedisciplinované alebo naopak smutné a utiahnuté;
- každú hru by mala učiteľka spolu s deťmi vyhodnotiť, či hra splnila ciele a očakávania, prípadne čo v budúcnosti treba na hre, na jej priebehu alebo podmienkach zmeniť;
- učiteľka by mala sledovať pôsobenie hier v širšom kontexte, počas celého edukačného programu materskej školy. Nestačí, keď sa dieťa teší pri jednej hre, ale pri iných činnostiach sa izoluje a uzatvára do seba. Platí tu zásada komplexnosti a jednotnosti vo výchovnom pôsobení.

Čiastkové ciele projektu:

- poznať svoje práva a zároveň aj svoje povinnosti,
- rozlišovať medzi tým, na čo má dieťa právo apo čom túži,
- vcítiť sa do polozenia iných detí, správať sa k nim ohľaduplne,
- vypočuť si názor iných detí a asertívne vyjadriť svoj názor,
- tvoriť a dodržiavať triedne pravidlá správania,
- premýšľať nad následkami svojho správania alebo nad možnými následkami svojho správania,
- navrhnúť spôsob riešenia problému,
- aktívne sa zapojiť do aktivít pomoci a solidárnosti,

- rozdeliť sa, obdarovať niekoho a pomôcť inému,
- vyhľadávať informácie o rozmanitosti sveta, iných krajinách a kultúrach, •zaujať pozitívne a empatické postoje k chorým, osobám so zdravotným postihnutím, multikultúrnej a socioekonomickej rozmanitosti ľudstva.

Kompetencie, ktoré dieťa získa:

- chápe svoje práva a práva iných,
- uvedomuje si, že má svoje práva a zároveň aj povinnosti,
- chápe, že nemá právo na všetko, čo chce,
- vytvára si vlastný názor, odôvodňuje ho,
- vie byť tolerantný k iným a rešpektovať ich názory,
- akceptuje a rešpektuje multikultúrne odlišnosti detí a dospelých,
- uvedomuje si vlastnú identitu,
- uvedomuje si dôsledky svojho správania na seba a iných,
- navrhuje jednoduché spôsoby riešenia problémov,
- kladie otázky a hľadá odpovede, aby porozumelo okolitému svetu javov a vzťahov,
- využíva rôzne zdroje vyhľadávania informácií o iných krajinách a kultúrach,
- pozerá sa na svet aj očami druhých,
- prejavuje empatiu a ohľaduplnosť, vie sa vcítiť do polozenia iných detí,
- vie byť nápomocný a prejavuje základy solidárnosti,
- angažuje sa za veci, ktoré sa ho týkajú,
- presadzuje sa s ohľadom na seba aj druhých.

Práva dieťaťa

1. Právo na rovnosť bez rozdielu rasy, náboženstva, pôvodu a postavenia
2. Právo na zdravý duševný a telesný vývin
3. Právo na meno a štátnu príslušnosť
4. Právo na výživu, bývanie a zdravotnícke služby
5. Právo na zvláštnu opateru pri telesnom, duševnom alebo sociálnom postihnutí
6. Právo na lásku, porozumenie a starostlivosť
7. Právo na prednostnú ochranu a život
8. Právo na bezplatné vzdelanie, hru a zotavenie
9. Právo na ochranu pred zanedbaním, krutosťou a využívaním
10. Právo na ochranu pred diskrimináciou a na výchovu znášanlivosti, mieru a bratstva

Dodržiavanie práv dieťaťa sa začína v rodine a malo by sa stať samozrejmou. Nasledujúce príklady sú ukážkou, ako sa v MŠ nenásilnou formou dajú vštepiť základy ich vlastných práv.

1.Právo na rovnosť bez rozdielu rasy, náboženstva, pôvodu a postavenia

Názov hry: TO SME MY

Edukačná kompetencia: Rozoznávajúce a prijímanie odlišnosti druhých ľudí.

Edukačná úloha: Poučiť sa o jedinečnosti a osobitosti každého z nás.

Edukačná aktivita: Obrázky kvetov sú na viditeľnom mieste. Učiteľka deťom vysvetlí rozmanitosť druhov kvetín (farebnosť, vôňa, veľkosť). Nikdy sa nemôžu nájsť dva rovnaké kvety, ktoré by boli úplne do detailu totožné. To isté je aj s ľuďmi. O tom sa presvedčia v hre. Postavia sa a navzájom si dvojice, trojice porovnávajú oči, nos, obočie, oblečenie, výšku a poukazujú na odlišnosti medzi sebou.

Obmena: na vysvetlenie rozdielov a jedinečnosti využiť fotografie alebo obrázky y časopisov so zobrazením ľudí rôznych rás a pletí.

Edukačné pravidlo:

- Porovnávaním určiť rozdielnosť medzi deťmi.
- V rozhovore poukázať na skutočnosť, že aj napriek rozdielnosti sa spolu hráme, chodíme do jednej triedy, do jednej materskej školy, niektorí bývame v jednom paneláku, v jednej dedine a pod.

Iné aktivity:

- deti si urobia odtlačok svojho prsta na papier a potom si ich porovnávajú pod lupou. Hľadajú spoločné a rozdielne čiary a znaky. Na záver si povedia, ako sa im hra páčila a čo zistili o jedinečnosti každého človeka,
- príbeh – **O lastovičke, čo obletela svet.**

Cieľ: Aktívne sa zúčastniť na príprave a oslavách sviatkov a významných dní, na základe pozorovania ich vedieť charakterizovať a poznať ich význam – vianočné a veľkonočné sviatky, Deň matiek, MDD.

1.Príbeh: Rozprávanie o dievčatku, ktoré bolo smutné, lebo sa nemalo s kým hrať. Bývalo vo veľkom dome na vysokej skale, malo všetko, na čo si len pomyslelo, okrem kamarátov. Veľmi túžilo zbehnúť zbehnúť dole schodmi medzi ostatné deti, ale jej to nedovolili, lebo ostatné deti dolu pod domom boli zavše ufúľané, niektoré aj chudobné a niektoré nemali ani takú bielu tváričku ako dievčatko vo veľkom dome na skale. Ale dievčatko sa skamarátilo s jednou malou lastovičkou a poprosilo ju, aby zaletela ku všetkým deťom v rôznych kútoch sveta a pozvala ich na veľkú oslavu, ktorá bude patriť deťom. Postupne letela lastovička k černoškom, Indiánom..., deti sa pokúšajú určovať národnosti a rasy podľa obrázkov, ktoré sú dopĺňané ukážkami etnickej hudby. Keď sa pod veľkým domom na skale zhromaždilo veľa detí a začali sa spoločne veseliť, rodičia pustili na túto oslavu aj dievčatko, ktoré už nebolo smutné, lebo sa tešilo z kamarátov a nikomu neprekážalo, že niekto má tvár čiernu, bielu, žltú, alebo hnedú.

2.Zapojiť deti do rozhovoru, či aj u nás žijú ľudia inej pleti ako bielej alebo inej národnosti, či už takých ľudí videli, vysvetliť, že v ľuďoch je najdôležitejšie, či sú dobrí a nie ako vyzerajú.

3.Vymodelovať alebo nakresliť seba, kamaráta alebo fiktívneho kamaráta inej pleti.

2. Právo na zdravý duševný a telesný vývin

Každé dieťa má právo navštevovať školu a zároveň sa fyzicky aj psychicky rozvíjať.

Názov hry: CHORÝ MEDVEDÍK

Edukačná kompetencia: Rozlíšiť a jednoduchým spôsobom intuitívne opísať stav zdravia a stav choroby.

Edukačná aktivita: Bábková scénka pre deti – Chorý medvedík.

Rozhovor s deťmi – zážitky z predstavenia.

Príprava zdravého zeleninového šalátu pre medvedíka.

Iné aktivity:

- práca s knihou – Chráň si svoje telo,
- práca s maľovankou „Filipkovi kamaráti“ od Občianskeho združenia Život a zdravie,

- príbeh – Včielka Maja a vlčí mak

Cieľ: Obohatiť poznanie, chápať základné princípy mravnosti, rozvíjať citový život.

Maja lieta ponad lúku, teší sa a rozpráva: „Ako je krásne! Slniečko svieti, škoda, že tu nie si so mnou, Emanuel. Isto by sme sa hrali na skrývačku. Sadali by sme si na kvety a hojdali sa na nich. Ty by si ma nenašiel, lebo ja viem dobre schovávať krídla, ale teba tvoje vždy prezradia. Aká škoda! Tak sa aspoň sama pohojdám. O chvíľu bude tma a musím sa vrátiť domov.“

Maja postupne sadá z kvetu na kvet, až ostane vo vlčom maku. „Tento kvet nepoznám, ale je nádherný. A pekne vonia. Tak príjemne sa tu leží,“ ospalo hovorí, „a ako sa v ňom dobre hojdá!“

Kvet sa začne zatvárať. Na lúku priletí mama – včelia kráľovná a otec – trúd Medard. Volajú na Maju.

Mama: „Kde si, ohlás sa nám, Majka! Haló! Neschovávaj sa! Už sa stmieva, bojíme sa o teba, Majka.“

Otec: „Aha, zdá sa mi, že je tam. Ešteže sme neprišli neskoro, kvetom sa už zatvárajú hlávky. O chvíľu by sme ju isto nenašli.“

Majka: „Moji drahí rodičia! Nevidím vás dobre a hlava ma bolí, ako keby som narazila v plnej rýchlosti do úľa, ale počujem vás.“

Pomôžu Majke dostať sa z kvetu von na trávu.

Mama: „Dcéra moja, priložím ti na telo skorocelové listy. Uľaví sa ti. Sadla si si do vlčieho maku. Vieš, nie všetky kvietky sú vhodné na tvoje huncútstva. Niektoré rastlinky nám pomáhajú, sú liečivé, ako napríklad tebe teraz pomáha skorocel. Ak ešte niekedy uvidíš kvet alebo rastlinku, ktorú nepoznáš, tak mi povieš a ja ti o nej niečo porozprávam. Dobre? A teraz už oddychuj, aby sme sa mohli vrátiť domov skôr, než bude tma.“

- ✓ Mimické stvárnenie veselej, zdravej, smutnej a chorej včielky.
- ✓ Medový hrnček – dramatické stvárnenie básne.

3. Právo na meno a štátnu príslušnosť

Deti by nemali byť odcudzované vzhľadom na štátnu príslušnosť, ani v školách, ani v lekárskech zariadeniach a ani v iných sociálnych inštitúciách.

Názov hry: HRA NA POŠTÁRA

Edukačná kompetencia: Poznať mená detí, spájať osoby s ďalšími identifikačnými znakmi.

Edukačná úloha: Poznať mená detí a štátne symboly. Poznať čo znázorňujú obrazové značky jednotlivých detí.

Edukačná aktivita: Deti dajú do škatule listy označené svojimi značkami. Spočiatku, kým deti nepoznajú značky svojich kamarátov, „poštár“ iba vyberie list, ukáže ho ostatným a dieťa, ktorému podľa značky list patrí, sa oň prihlási.

Edukačné pravidlo:

- Pripraviť listy a označiť ich značkami. Mapa sveta.

Názov hry: PAVUČINA

Edukačná kompetencia: Zapojiť sa do skupinovej hry a vedieť spolupracovať v nej.

Edukačná úloha: Komunikovať priateľným spôsobom, vyjadriť pocity.

Edukačná aktivita: Deti sedia v kruhu. Jedno drží v ruke kĺbko, povie svoje meno a priradí k nemu nejakú informáciu o sebe, napr. čo má rád a pod. Koniec vlákna sa nechá v ruke a kĺbko hodí ďalšiemu. Hra pokračuje, kým sa všetky deti vystriedajú. Hru môže začať učiteľka. Po vyjadrení pocitov, ktoré hru sprevádzali, hra pokračuje tým, že kĺbko sa navíja naspäť a deti hovoria meno predchádzajúceho. Môžu hovoriť o tom, koho majú rady, či majú súrodencov, aké hry obľubujú a pod.

Iné aktivity:

- spoznávam svoju obec – vychádzka dedinou,
- poznávanie dominant dediny, (v ktorej sa nachádza MŠ) podľa všetkých fotografií zhotovené učiteľkami materskej školy a využitie pomôcky,
- deti si hádžu loptičku a pritom musia povedať meno toho, komu ju hodia,
- kreslenie, maľovanie – konkrétna dominantna obce, v ktorej sa nachádza MŠ,
- poznať niektoré miestne a štátne symboly,
- z dostupného materiálu si každé dieťa urobí čo najoriginálnejšiu menovku, ktorá predstavuje jeho záujmy, napr. aké má doma zvieratko, jeho obľúbenú hračku a pod,

- pracovný zošit – Moja rodina (Narodilo sa bábätko)
 - ✓ prezeranie náučných kníh, obrázkového materiálu – zrod človeka so sprievodným slovom učiteľky,
 - ✓ narodenie dieťaťa v nemocnici,
 - ✓ zdôvodnenie, prečo je dôležité, aby každé dieťa malo meno,
 - ✓ vymýšľanie mien, ktoré sa deťom najvia páčia, a ktorými pomenúvajú svoje bábiky,
 - ✓ príchod s bábätkom domov – starostlivosť – hra s bábikou – prebaľovanie, kúpanie, príprava mliečka, ukladanie do postieľok – spev uspávanky alebo hudba,
 - ✓ vyfarbovanie pracovných listov,
 - ✓ zhotovovanie nástenky z fotografií detí a ich rodičov,
 - ✓ pravidelné blahoželenie deťom k sviatku menín, narodenín pri zapálenej sviečke – darček = pieseň podľa výberu dieťaťa.
- príbeh – Ako včielka Maja zachraňovala svet
Cieľ: Utváranie pozitívneho vzťahu k regiónu a krajine.
 Bábková scénka – Majka s Emanuelom lietajú po lúke, hrajú sa. Zrazu Majka nemôže nájsť Emanuela. Naraz ho zbadá. Leží v tráve a nemôže dýchať. Majka zbadá v tráve horiacu cigaretu, ktorá opálila Emanuelovi krídelko. On na ňu volá aby išla preč, že je to tam nebezpečné. Ale ona ho tam nemôže nechať. Letí pre kamarátov, aby jej pomohli. Našťastie je mokrá tráva lebo pršalo. Všetky chrobáky robia čo vedľa, až kým zachránia Emanuela a uhasia oheň. Hurá, zachránili sme kamaráta a aj celý les. Prečo si ľudia takto ubližujú? Raz sa im to vypomstí.
 - ✓ Bábkovú scénku nechať doznieť.
 - ✓ Krátky riadený rozhovor s využitím pohybu (let včielky) – dojmy so zameraním na tému.
 - ✓ Navodenie situácie – Čo vidíme z okna? Ako sa volá naša dedina?
 - ✓ Každé dieťa má svoju podložku, ktorú si položí podľa vlastnej voľby v priestore triedy – určí svoj dom. Pri hre sa deti voľne pohybujú v priestore (napr. Ideme na výlet, na nákup...), na znamenie sa každé dieťa vráti do svojho domu, urobí si svoje pohodlie.
 Obmena: Pozve si na návštevu priateľa.
 Kreslenie podľa voľby detí–napr. včielkin dom, môj dom, naša MŠ...

4. Právo na výživu, bývanie a zdravotnícke služby

Názov hry: PYRAMÍDA ZDRAVIA

Edukačná kompetencia: Hľadať súvislosti medzi vlastnými skúsenosťami a poznatkami.

Edukačná úloha: Poznať, rozlíšiť, triediť a vyberať si zdravé potraviny.

Edukačná aktivita: Na tabuli je znázornená pyramída – vytvorená z prázdnych „tehličiek“. Deti postupne triedia obrázky potravín. Základ pyramídy tvoria zdravé potraviny – ovocie, zelenina.

Edukačné pravidlo:

- Poukázať na skutočnosť, že niektoré potraviny sú nevhodné pre deti.
- Uvedomiť si nebezpečenstvo kontaktu s neznámymi osobami.
- Odmietnuť sladkosti od neznámych osôb, vnímať to ako nebezpečenstvo ohrozenia zdravia.

Iné aktivity:

- veselé zúbky – CD,
- zostrojovanie obce z odpadového materiálu – náš dom, materská škola, ZŠ a pod.,
- deti nakreslia dom alebo byt, v ktorom bývajú, potom rozprávajú, čo sa im v ňom a prečo ho majú rady,
- príprava ovocného a zeleninového šalátu – spoločná činnosť detí.
- príbeh – **Včielka Maja a pivový pohár**

Cieľ: Rozvíjanie kognitívnych a nonkognitívnych kvalít osobnosti dieťaťa.

Včielka Maja poletuje nad lúkou a hovorí si: „Kde je ten Emanuel? Už asi všetky motýle lietajú, iba Emanuel zaspal. Akurát dnes, keď mi včera povedal, že má pre mňa prekvapenie. A ja som už taká zvedavá! No konečne!“

Emanuel: „Ahoj Maja. Pod’ letíme plnou parou!“

Letia až nad stôl, na ktorom sú poháre.

Emanuel: „Vidíš tie poháre? Tak to je moje prekvapenie. Bol som tu včera a trochu som ochutnal. Pili to aj ľudia, veselo sa zabávali, smiali sa a niektorí kričali. Skús ochutnať!“

Lietajú ponad stôl, ochutnávajú, stoja na kraji pohára.

Maja: „Tie kvapôčky sú také chutné, sladké. Tvoje prekvapenie výborne chutí.“

Emanuel: „To som rád. Vedel som, že sa potešíš.“

Maja: „Jáj, pomóóc, padám. Hrrj...“

Spadne do pohára, Emanuel jej prileť na pomoc.

Emanuel: „vydrž, niečo vymyslím. Dostanem ťa odtiaľ, neboj sa.“

Maja: „Tá voda mi vošla všade – do očí aj do bruška. Jéj ako sa to krúti. Aha kolotoč.“

Emanuel, čo si taký vyplašený? Čo sa tak trasieš? A vôbec! Daj mi pokoj.“

Emanuel: „Maja, chyt’ sa môjho krídla a ja ťa vytiahnem von.“

Maja: „Nestaraj sa o mňa! Daj už pokoj. Je mi dobre. Leť si, kam chceš. Neotravuj ma!“

Emanuel: „Majka, robíš taký krik ako včera tí ľudia, ktorí tu pili. Aha! Iste je v tom pohári niečo, čo ti otupilo zmysly. Och, keby som to bol vedel! Majka, prosím, zachyť sa vytiahnem ťa.“

Majka: „Nevedela som, že si taký tučný. No dobre. Ja to skúsím.“

Emanuel vytiahne Majku von z pohára na stôl.

Majka: „Au, bolí ma všetko, krúti sa mi hlava.“

Emanuel: „Zaspala. Asi jej uškodila tá voda v pohári. Fuj, ale je tu smrad. Keď sa Majka vyspí, musím sa s ňou ponaháňať pomedzi vysokú trávu, aby sa okúpala v kvapkách rosy. Keby prišla domov a smrdela by od tej vody, mala by doma iný – poriadny kolotoč od rodičov. Prikryjem ju krídelkom, aby jej slniečko nesvietilo do očí a počkám, kým sa zobudí.“

- ✓ Doznenie príbehu – rozhovor a porovnanie so skutočnosťou.
 - ✓ Napodobniť časť príbehu – využitie pozorovacích schopností detí.
 - ✓ Triedenie zdravých či nezdravých potravín – skutočných, zobrazených na kartičkách.
 - ✓ Nebezpečenstvo ochutnávania čohokoľvek, čo nepoznáme.
 - ✓ Spoločná práca – príprava ovocného a zeleninového šalátu s konzumáciou.
- Obmena: Ako pomáhame mamičke pri varení – vybrať a pomenovať z ponúknutého množstva potravín a surovín.

5. Právo na zvláštnu opateru pri telesnom, duševnom alebo sociálnom postihnutí

Názov hry: NA AUTÁ

Edukačné kompetencie: Poznanie potreby dbať o vlastnú bezpečnosť, ale aj o bezpečnosť iných. Prejavovanie prosociálneho cítenia a správania, prejavovanie schopnosti dôverovať svojmu kamarátovi, schopnosť preberať zodpovednosť.

Edukačná úloha: Rozvíjať a spestrovať si zmyslové vnímanie, pohotovo a správne reagovať. Vžiť sa do situácie postihnutého dieťaťa.

Edukačná aktivita: Deti vytvoria dvojice. Jedno dieťa predstavuje auto, ide ako prvé. Druhé dieťa je vodič – auto má oči zatvorené. Vodič má dlane položené na ramenách dieťaťa. Šoféri vedú svoje autá v priestore tak, aby sa nezrazili. Po čase si úlohy vymenia. Po hre nasleduje rozhovor, ako sa deti so zatvorenými očami cítili. Deťom povieme, že medzi nami žijú postihnutí ľudia, ktorým treba pomáhať.

Edukačné pravidlo:

- Dieťa – auto má oči stále zatvorené.
- Pri porušení pravidiel auto odchádza do garáže do odvolania.

Obmena: vodičom sťažíme jazdu rôznymi prekážkami v ceste odbočkami vpravo, vľavo.

Názov hry: NEVIDOMÝ LEKÁR

Edukačná kompetencia: Poznanie a správne pomenovanie častí tela, hmatový cit.

Edukačná úloha: Poznať časti tela, tváre, kamarátov podľa hmatu. Poznať uplatnenie telesne postihnutých ľudí v živote.

Edukačná aktivita: Deti sedia v kruhu a rozpočítankou si určia spomedzi seba jedno dieťa, ktoré bude predstavovať nevidiaceho lekára. Úlohou hráča bude nájsť so zaviazanými očami na spoluhráčovi časti tela a tváre, následne ich správne pomenovať. Ak časti tela určí správne, v hre nevidiaceho lekára pokračuje jeho spoluhráč.

Edukačné pravidlo:

- Lekár na spoluhráčovi pomenúva časti tela.

Obmena: neskôr hru sťažíme – nevidomý lekár háda aj meno toho, koho „vyšetril“.

Názov hry: RUČNÉ OBRAZY

Edukačná kompetencia: Schopnosť pochopiť tolerovať a akceptovať zdravotnú rozmanitosť ľudí. Budú ukazovať nejaké remeslo a ostatné deti hádajú.

Edukačná úloha: Postupne sa vcítiť do situácie zdravotne postihnutého človeka.

Edukačná aktivita: Učiteľka vysvetlí deťom, že aj bez slov sa dá pomocou rúk a prstov rozprávať. Deti po jednom ukazujú ostatným, čo ich gestá predstavujú - zvieratá, vietor, futbalistu... Hra sa môže hrať aj vo dvojici. Deti sa vopred dohodnú, aké remeslo budú ukazovať a ostatné deti hádajú, čo asi pohyby rúk a celého tela vyjadrujú.

Edukačné pravidlo:

- Mimikou a gestami vyjadriť myšlienku, zahráť nejakú činnosť, predmet, vyjadriť náladu.

Iné aktivity:

- návšteva v ZŠ – pozorovať integrované telesne postihnuté deti pri edukačnom procese,
- Deň narcisov – zhotovenie narcisov a darovanie niekomu, na kom nám záleží, aby bol zdravý a bol dlho medzi nami. Vysvetliť deťom význam zbierky na Deň narcisov.

6. Právo na lásku, porozumenie a starostlivosť

Názov hry: TÍM

Edukačná kompetencia: Kooperatívne správanie, schopnosť spolupracovať a cítiť s ostatnými.

Edukačná úloha: Posilňovať kooperatívne správanie a súdržnosť skupiny.

Edukačná aktivita: Deti si sadnú do kruhu. Učiteľka im vysvetlí, že každé dieťa je významnou súčasťou skupiny (triedy). Všetci spolu tvoria tím. Rozpráva o tom, čo všetko robia spoločne. Kruh, v ktorom sedia, sa nazve zhromaždením tímu. Deti predkladajú návrhy na spoločný pozdrav, pokrik, názov tímu alebo vlajku. Navrhne sa heslo, ktorým sa začne činnosť tímu, napr.: „Slniečko svieti, zahrejme sa deti!“

Miestnosť sa vyzdobí. Na nástenku sa dajú fotografie členov tímu. Deti sa naučia riekanku „Kamarát.“ Vytvoria dvojice a pohybom motivujú text riekanky.

„Kamarát, kamarát, to je ten, koho mám rád.

Pomôže mi, poradí, po ruke ma pohladí.“

Jedno dieťa z dvojice pohladí druhé.

„Kamarát, kamarát, je to ten, koho mám rád.

Pomôžem mu, poradím, po vlásokoch ho pohladím.“

Deti si vymenia roly, po vlásokoch hladí druhé dieťa prvé.

„Všetci sme tu kamaráti a všetci sa máme radi.“

Deti sa spoločne chytia za ruky, pritúlia sa k sebe.

Edukačné pravidlo:

- Prejaviť tvorivosť, pri vymýšľaní pohybových aktivít.

Obmena: rozhovor – koho máme radi doma a prečo.

Iné aktivity:

- práca s metodickými materiálmi a pracovnými zošitmi: Matko a jeho kamaráti, O chvíľu uvidím svoju mamu, SOM členom veľkej rodiny,
- zhotovenia nástenky z fotografií detí a ich rodičov,
- vyjadriť svoje myšlienky, názory, koho by ste si vzali so sebou na opustený ostrov alebo ďaleký výlet a prečo ?,
- využívať aktivity z publikácie Lacová E. – Miňová. M.: Náš kolotoč šťastia.
- príbeh – **Ako včielka Maja maškrtila**

Cieľ: Formovať sebareguláciu správania.

Včielka Maja s motýľom Emanuelom lietajú ponad strom. V lese sa koná svadba Majkinej sestry. Majka ho nahovára, aby išli ochutnať medové koláče. Emanuelovi chutia, ale už má dosť. Volá včielku zalietat' si. Ale ona ešte nechce ísť. Emanuel odletí a včielka maškrtí. Zrazu ju začalo bolieť bruško aj zúbky. Prišla mama a vyhrešila ju. Potom jej dala liečivé listy a prišiel aj Emanuel. Povedal, že zo včielkinej sestry je pekná nevesta, ale z nej bude niekedy ešte krajšia len nesmie jesť toľko sladkostí.

✓ Vymenovať členov rodiny, zoradiť obrázky od najstaršieho po najmladšieho.

✓ Pracovné činnosti členov rodiny – napodobniť pohybom.

- Obmena: Spoločné prezeranie kníh s vianočnou tematikou. Rozhovor o zmysle Vianoc, prečo chceme niekomu niečo darovať, komu by ste najradšej niečo darovali,

kto nám najčastejšie dáva darčeky a prečo? Pohybom vyjadriť zážitok a náladu danej situácie:

- ✓ pantomíma – rozbaľovanie škatule, v ktorej je darček – vyjadrenie radosti,
- ✓ pokus o vyjadrenie smútku, že je škatuľka prázdna.
- Navodenie optimistickej atmosféry s vyzdvihnutím lásky rodičov a detí:
 - ✓ deti spravia tesný kruh plece pri pleci a pokúsia sa precítiť teplo, ktoré z nich sála,
 - ✓ chytíme sa za ruky a vzájomne si odovzdáme pohľadkanie ako prejav priateľstva.

7. Právo na prednostnú ochranu a život

Názov hry: HASIČI V MATERSKEJ ŠKOLE

Edukačná kompetencia: Privolať pomoc dospelého v krízových situáciách, v ktorých je ohrozené jeho zdravie, prípadne zdravie iných.

Edukačná úloha: Poznať prácu hasičov a lekárskej záchrannej služby.

Edukačná aktivita: Návšteva hasičov v priestoroch materskej školy. Deti priamo pozorujú prácu hasičov a ich pracovné pomôcky – hasičské auto s vybavením.

Iné aktivity:

- beseda s policajtom,
- poznať varovné signály – vedieť sa vhodne správať a správne reagovať,
- Evička nám ochorela – zdravotno-výchovná hra,
- edukačná aktivita s pracovnými listami – nebezpečné predmety pre deti.

8. Právo na bezplatné vzdelanie, hru a zotavenie

Názov hry: ŠKOLA V PRÍRODE

Edukačná kompetencia: Spontánny záujem o poznávanie nového.

Edukačná úloha: Modifikovať pohyb v zmenených podmienkach, pohybovať sa v rôznom prostredí bez strachu a zábran, poznať zložky živej a neživej prírody.

Edukačná aktivita: Rozmanité pohybové a poznávacie aktivity.

Iné aktivity:

- rozhovor o príbehu „Z ulice do školy“,
- les – plúca prírody, výlet do lesa, pozorovanie, poznávacie hry v lese.

9. Právo na ochranu pred zanedbávaním, krutosťou a využívaním

Názov hry: TAJNÉ PRIATELSTVO

Edukačná kompetencia: Správať sa empaticky k svojmu okoliu, pomáhať druhým s pomocou učiteľky aj samostatne.

Edukačná úloha: Vidieť na druhom, čo vie, v čom sa mu darí, ochota mu v pravý čas pomôcť, zblíženie detí, vznik detských priateľstiev.

Edukačná aktivita: Každý má tajne zvoleného kamaráta, ktorému bude pomocníkom, opatrovníkom. Zatiaľ mu to nesmie prezradiť. Treba pozorovať, čo vie, v čom sa mu darí (iniciuje sa sústreďenie na pozitívne vlastnosti a činy). Ak by sa mu nedarilo, tak má tajného

kamaráta, ktorý mu pomôže. Celý týždeň nikomu nesmieme prezradiť, kto je jeho utajený kamarát.

Edukačné pravidlo:

- Deti losujú tajného kamaráta podľa osobných detských značiek.
- Táto forma zadania hry sa zvolí v tajnej skupine detí, kde sa predpokladá, že by viac detí bolo bez tajného kamaráta.
- Z začať sa môže napr. len s tromi utajenými kamarátmi, aby si deti zvykli na pravidlá edukačnej aktivity.

Iné aktivity:

- interakčná hra :vadí – nevadí“,
- príbeh – **Včielka Maja vo svete fantázie**

Cieľ: Posilňovať individualitu a schopnosť byť sám sebou.

Včielka Maja lieta voľne vo vyduchu. Je smutná, lebo jej priateľ Emanuel je chorý a ona sa s ním nemôže hrať. Chce zaletieť do mesta, aby sa rozveselila, keď zbadá dvoch chlapcov. Letí za nimi. Chlapci si sadnú k videohrám, drzo sa rozprávajú. Som bez koruny, navaľ prachy, čo mi dlhuješ. Ale ani ja nemám. Počkaj, isto natrafím na nejakého tupca, čo si nestráži svoje prachy. No nevravín? Náhodou som stretol babku a potiahol som jej peňaženku.

Včielka Maja to nemohla počúvať. Išla to hneď povedať Emanuelovi. Tam sa už iste nikdy nevráti.

- Hra na televíznu reklamu – pokus o zistenie reakcie na reklamné šoty, jednak na výber programov – násilie na televíznej obrazovke (čo najradšej pozerám v televízii).
- Výtvarne zobrazit' situáciu, kedy som sa bál.
- Rozhovor v kruhu – Kto a kedy mi ublížil. Čo by si robil, keby ťa lákali neznámi ľudia niekde odísť?
- Vyhľadať krutosť a jej uplatnenie v rozprávkach – Medovníkový domček, O dvanástich mesiačikoch, O Červenej čiapočke...
- Vymaľovať v omaľovánke veselými farbami toho, kto bol kamarátsky a smutnými toho, kto chcel urobiť niečo zlé.

10. Právo na ochranu pred diskrimináciou a na výchovu znášanlivosti, mieru a bratstva

Názov hry: KYTIČKA

Edukačná kompetencia: Uvedomenie si hodnoty dobrých skutkov, udržiavanie pozitívnych sociálnych skutkov.

Edukačná úloha: Pozitívne oceňovať kamarátove schopnosti, vlastnosti, výkony.

Edukačná aktivita: Kytica, ktorá je umiestnená v strede kruhu, je symbolom úcty a ocenenia. Deti ju postupne po jednom berú do rúk a dávajú ju niektorému zo svojich kamarátov s tým, že mu ju dávajú za ochotu pomôcť, za požičanie hračky, za kamarátstvo, ako pochvalu, že vie pekne spievať, kresliť a pod.

Názov hry: MÁM NIEČO PRE TEBA

Edukačná kompetencia: Kolektívne sociálne cítenie.

Edukačná aktivita: Deti sedia v kruhu. Učiteľka alebo niektoré z detí si zvolí nejaký druh prejavu náklonnosti, ktorým by chceli potešiť ostatné deti. Môže to byť úsmev, zakývanie rukou alebo šatkou, nejaké gesto, pohladenie, pošteklenie a pod. Svoj prejav radosti

a náklonnosti pošle susedovi so slovami: „Ja som Ďurko a posielam ti potľapkanie po pleci“. Dieťa pošle pozdrav ďalšiemu susedovi a takto obíde pozdrav celý kruh.

Edukačné pravidlo:

- Pozdrav má byť pekný, ústretový, aby priniesol prijímateľovi dobrý pocit.

Iné aktivity:

- **príbeh – Deň, na ktorý včielka Maja nikdy nezabudne**
Cieľ: Posilňovať schopnosť odpútať sa od seba.

Motýľ Emanuel sa pýta včielky Majky, prečo je taká nahnevaná. Majka vôbec nemá náladu a Emanuel ju volá, aby si išli zalietat'. Zaleteli k chatkám ľudí. Majka tam zavoňala neznámu vôňu, ale priateľ ju varuje, že nemajú sadat' na neznáme kvety ani jesť sladkosti. Mamička im to zakázala. Ale včielka sa mu posmieva, že je bojko. Včielka ešte chvíľu poletovala, ale o chvíľu prišla k Emanuelovi a ospravedlnila sa mu za správanie. Poďakovala mu za to, že vždy vie čo jej má povedať, aby pochopila, čo je dobré a čo zlé. Emanuel jej povedal, že sa naňho môže vždy spoľahnúť, veď ju má rád.

- Hra na áno a nie – práca so súborom obrázkov. Niekedy sme smutní, niekedy sme šťastní – hry na rozvoj interpersonálnej sociálnej empatie, komunikácia, vyjadrovanie citov.

Pre plnohodnotné rozvíjanie práv dieťaťa v jeho živote je dôležité rešpektovať **základné princípy predškolskej výchovy**:

- 1. Detstvo je považované za plnohodnotnú súčasť života**, a nie iba za „prípravu na dospelosť“.
- 2. Dôležité je dieťa ako celok.** Zdôrazňuje sa zdravie ako telesné, tak i duševné, rovnako ako potreba vnímať, premýšľať, mať duchovné zážitky.
- 3. Učenie sa nedá rozškatuľkovať**, pretože všetko poznanie je vzájomne prepojené.
- 4. Veľký význam má vnútorná motivácia**, ktorá vedie k činnostiam, ku ktorým dáva dieťa podnet samo a samo ich aj riadi.
- 5. Dôraz sa kladie na sebadisciplínu.**
- 6. Vývoj dieťaťa môžeme rozdeliť na špecifické štádia.**
- 7. S výchovou a vzdelávaním dieťaťa treba začať s činnosťami, ktoré dieťa pozná**, a nie od toho, čo nevie.
- 8. Dieťa má svoj vlastný vnútorný život**, ktorý prejavuje len za priaznivých okolností a podmienok.
- 9. Pre dieťa sú veľmi dôležití ľudia** (ako dospelí, tak aj deti), s ktorými je v kontakte.
- 10. Výchova dieťaťa je chápaná ako ovplyvňovanie dieťaťa a vonkajšieho prostredia**, ktoré zahŕňa ostatné osoby v jeho okolí a poznanie samo o sebe.

Projekt bude prebiehať priebežne počas celého školského roka.